

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	(20x2)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(20x1)	—	20	נקודות
פרק שלישי	—	(14x2)	—	28	נקודות
פרק רביעי	—	(12x1)	—	12	נקודות
סך הכול	—		—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכזו בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3.

בכל שאלה שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 20 נקודות).

1. קרא **בראשית**, פרק י"ט, פסוקים א'-י"ז ופסוקים ל"א-ל"ו.

א. בפסוקים ד'-י"ג מסופר על ההתנהגות הפסולה של אנשי סדום ועל מה שיתרחש בעקבות זאת.

(1) הבא מן הפסוקים שתי דוגמאות להתנהגות זו, והסבר כל דוגמה. (4 נקודות)

(2) מה יתרחש בעקבות התנהגות זו של אנשי סדום? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. קרא פסוקים ה'-ט'.

(1) מהי הבעיה המוסרית שמעוררת ההצעה של לוט בפסוק ח'? הסבר מה יכולה להיות התפיסה המוסרית

שהניעה את לוט להציע הצעה זו. (4 נקודות)

(2) קרא גם פסוקים ל"א-ל"ו.

יש הטוענים כי אפשר לראות במעשיהן של בנות לוט בפסוקים אלה גמול על ההצעה של לוט הנזכרת

בפסוק ח'.

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים י"ד-י"ז.

(1) הבא מפסוקים אלה שתי דוגמאות להתמהמהות של לוט ובני משפחתו בעת עזיבת העיר, והסבר כל דוגמה.

(3 נקודות)

(2) קרא גם **בראשית**, פרק י"ג, פסוקים י'-י"ג.

יש הטוענים שבפסוקים אלה נרמזת הסיבה להתמהמהות של לוט (בפרק י"ט) וכן מובעת בהם ביקורת על

הבחירה של לוט.

על פי פרק י"ג, פסוקים י'-י"ג, הסבר את הסיבה להתמהמהות של לוט ואת הביקורת על הבחירה שלו.

(4 נקודות)

2. קרא **בראשית**, פרק כ"ז, פסוקים א'-כ"ט.

א. בקטע זה מסופר כי יעקב רימה את יצחק אביו.

(1) קרא פסוקים י"ח-י"ט ופסוק כ"ד.

על פי פסוקים אלה, הסבר את מעשה הרמייה של יעקב, וכתוב מהי המטרה שביקש להשיג באמצעות מעשה זה.

(4 נקודות)

(2) על פי פסוקים א'-כ"ט, יעקב הצליח להשיג את מטרתו. הבא ראיה אחת מן הפסוקים לביסוס קביעה זו.

(2 נקודות)

ב. קרא גם **בראשית**, פרק כ"ה, פסוק כ"ג ופסוקים כ"ז-כ"ח.

הבא מפסוקים אלה שתי סיבות שונות לרצון של רבקה לפעול למען יעקב. (3 נקודות)

(2) קרא **בראשית**, פרק כ"ז, פסוקים ח'-י"ז.

הבא שתי דוגמאות לביסוס הטענה כי רבקה פעלה בעורמה למימוש רצונה. הסבר כל דוגמה. (4 נקודות)

ג. קרא פרק כ"ז, פסוקים י"א-י"ט ואת המדרש שלפניך לפסוק י"ד.

וילך [יעקב] ויָבֵא לְאִמּוֹ - אָנוֹס וּכְפוּף וּבּוֹכָה.

(בראשית רבה, פרק ס"ה, סימן ט"ו)

(1) הבא מן הכתוב ראיה אחת המבססת את דברי המדרש. הסבר את דבריך. (3 נקודות)

(2) הבא מן הכתוב ראיה אחת המפריכה את דברי המדרש. הסבר את דבריך. (4 נקודות)

3. קרא **בראשית**, פרק מ"ד, פסוקים א'-י"ח.

- א. (1) הסבר מהו המעשה שעשה יוסף כדי למנוע מן האחים לחזור לאביהם שבכנען. (2 נקודות)
 (2) מה האחים מציעים לשליח של יוסף, מה יהודה מציע ליוסף, ומה יוסף עונה בתגובה על הצעתו?
 (4 נקודות)

ב. קרא פסוקים י"ג-י"ח.

- (1) קרא גם **בראשית**, פרק ל"ז, פסוקים כ"ו-כ"ח.
 הסבר מהו ההבדל בין היחס של יהודה אל יוסף, המתואר בפרק ל"ז, פסוקים כ"ו-כ"ח, ובין היחס של יהודה אל בנימין, המשתמע מפרק מ"ד, פסוקים ט"ז-י"ח. (4 נקודות)
 (2) קרא גם **בראשית**, פרק ל"ח, פסוקים כ"ד-כ"ו.
 יש הטוענים שהמסופר בפסוקים אלה מבשר את השינוי בהתנהגות של יהודה, המתוארת בפרק מ"ד, פסוקים ט"ז-י"ח.
 הסבר טענה זו ובסס אותה על הכתוב. (3 נקודות)

ג. קרא **בראשית**, פרק ל"ז, פסוק ל"ד, **בראשית**, פרק מ"ד, פסוק י"ג ואת המדרש שלפניך לפסוק זה.
 אמר להם הקב"ה: אתם גרמתם לקרוע בגדי אביכם בדבר של חינוך [לשווא], כך תקרעו אתם על דבר של חינוך.
 (מדרש תנחומא, פרשת מקץ, פרק מ"ג, סימן י')

- (1) הסבר מדוע קרע יעקב "קריעת חינוך", ומדוע קרעו האחים "קריעת חינוך". (4 נקודות)
 (2) לדעתך, האם הסיבה שבגללה קרעו האחים את בגדיהם דומה בחומרתה לסיבה שבגללה קרע יעקב את בגדיו? נמק את דבריך. (3 נקודות)

פרק שני – שמות (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-5.

בכל שאלה שבחרת, ענה על כל הסעיפים (20 נקודות לשאלה).

4. קרא שמות, פרק ג', פסוקים ט'-כ"ב.

א. קרא פסוקים י'-י"ז.

(1) אחרי שהטיל ה' על משה את השליחות, מהו החשש שהביע משה בנוגע לעצמו, ומהו החשש שהביע משה

בנוגע לעם? (2 נקודות)

(2) ציין והסבר תשובה אחת של ה' בעניין החשש של משה בנוגע לעצמו ותשובה אחת של ה' בעניין החשש של

משה בנוגע לעם. (4 נקודות)

ב. קרא פסוקים י"ג-כ"ב.

(1) ה' אומר למשה מה תהיה התגובה של הזקנים על דברי משה ומה תהיה התגובה של פרעה על דברי משה

והזקנים.

הסבר כל אחת מן התגובות האלה. בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

(2) יש הטוענים שה' אמר למשה מראש מה תהיינה שתי התגובות כדי לחזק אותו בביצוע השליחות.

הסבר טענה זו בנוגע לכל אחת מן התגובות. בסס את דבריך על הפסוקים. (4 נקודות)

ג. קרא פסוק י"ח ופסוק כ"ב.

(1) מה הם הקשיים המוסריים שעולים מן הציווי של ה' בכל אחד מן הפסוקים? (4 נקודות)

(2) קרא את הפירוש של שד"ל לפסוק י"ח.

אין ספק כי הבקשה הזאת הייתה בעקבה [ברמאות] כי לא הייתה דעתם לחזור, ומאחר שהוא [פרעה]

היה מעכבם ומשתעבד בהם בלא שום דין, אין לתמוה אם ציווה ה' להתפתל עם העיקש.

הסבר במילים שלך כיצד שד"ל מתרץ את הקושי המוסרי העולה מן הצו האלוהי בפסוק י"ח. (3 נקודות)

5. קרא שמות, פרק ל"ב, פסוקים א'-ו' ופסוקים כ"א-כ"ה.

א. קרא פסוקים א'-ו'.

(1) על פי פסוקים אלה, מדוע ביקש העם מאהרן לעשות להם אלוהים? בסס את דבריך על הכתוב.

(4 נקודות)

(2) כיצד הגיב אהרן על בקשת העם? (2 נקודות)

ב. קרא פסוקים א'-ו'.

(1) הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת שהמעשה של אהרן והעם היה ביטוי לרצונם לעבוד את אלוהי ישראל,

והסבר את הראיה. (4 נקודות)

(2) הבא ראיה אחת מן הכתוב המלמדת שהמעשה של אהרן והעם מנוגד לעבודת אלוהי ישראל, והסבר אותה.

(3 נקודות)

ג. קרא את המדרש שלפניך לשמות, פרק ל"ב, פסוק ב'.

אמר להם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באָזני נשיכם. אמר אהרן להם דבר קשה, שהנשים מתעכבות בו.

(מדרש תנחומא, פרשת כי תשא, סימן י"ט)

במדרש זה ביקשו חז"ל להגן על אהרן.

(1) על פי המדרש, מה ביקש אהרן להשיג באמצעות הציווי לעם? על פי פסוקים א'-ו', האם הושגה מטרתו?

נמק את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קרא גם פסוקים כ"א-כ"ה.

האם פסוקים אלה תומכים בפירוש המדרש למעשה של אהרן או מערערים אותו? נמק את דבריך.

(3 נקודות)

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 8.

פרק שלישי — נושאי הבחירה (28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 6-10.

ענה על סעיף א חובה (6 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (8 נקודות). (לכל שאלה — 14 נקודות)

שיבת ציון

6. קרא נחמיה, פרק א'.

א דַּבְרֵי נַחֲמִיָּה בֶן-חַכְלִיָּה וַיְהִי בַחֲדָשׁ־
 ב כִּסְלוֹ שְׁנַת עֶשְׂרִים וְאַנִּי הָיִיתִי בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה: וַיָּבֹא חֲנַנִּי
 ג אֶחָד מֵאֲחֵי הוּא וְאֲנָשִׁים מִיְּהוּדָה וְאִשְׁאֵלִם עַל-יְהוּדִים
 ד הַפְּלִיטָה אֲשֶׁר-נִשְׁאַרוּ מִן-הַשְּׁבִי וְעַל-יְרוּשָׁלַם: וַיֹּאמְרוּ לִי
 ה הַנְּשֹׂאִים אֲשֶׁר נִשְׁאָרוּ מִן-הַשְּׁבִי שֵׁם בְּמִדְיָנָה בְּרָעָה גְדֹלָה
 וּבַחֲרָפָה וְחֹמֶת יְרוּשָׁלַם מִפְּרֻצַת וְשַׁעֲרֶיהָ נִצְתוּ בְּאֵשׁ: וַיְהִי
 ז כְּשָׁמְעֵי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִשְׁבַּתִּי וְאֶבְכֶּה וְאֶתְאַבְּלָה
 ח יָמִים וְאֵהִי עֵם וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם: וְאָמַר אֲנִי
 ט הֵֹ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית וְחֹסֵד
 י לְאֶהְבִּיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: תְּהִי נָא אֲזִנְךָ קְשֹׁבֶת וְעֵינֶיךָ
 יא פְּתוּחוֹת לִשְׁמֹעַ אֶל-תְּפִלַת עַבְדְּךָ אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִתְפַּלֵּל
 יב לִפְנֶיךָ הַיּוֹם וְלִיּוֹם וְלִיְלֵלָה עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ וּמִתּוֹדָה
 יג עַל-חַטָּאוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ וְאֲנִי וּבֵית-אָבִי
 יד חָטְאוּ: חָבַל חָבַלְנוּ לָךְ וְלֹא-שָׁמְרָנוּ אֶת-הַמִּצְוֹת וְאֶת-
 טו הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוִּית אֶת-מֹשֶׁה עַבְדְּךָ: זָכַר-
 טז נָא אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוִּית אֶת-מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר אַתֶּם
 טז תִּמְעָלוּ אֲנִי אֶפְיִן אֶתְכֶם בְּעַמִּים: וּשְׁבַתֶם אֵלַי וּשְׁמַרְתֶּם
 יז מִצְוֹתַי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם אִם-יְהִיֶה נִדְחַכֶם בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם
 יח מִשָּׁם אֶקְבְּצֶם וְהִבֹּאתִים אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בְּחָרְתִי לִשְׁכֹּן
 יט וְאֶת-שְׁמֵי שָׁם: וְהֵם עַבְדֶּיךָ וְעַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּכַחַךְ הַגָּדוֹל
 כ וּבִידְךָ הַחֹזֶק: אֲנִי אֲדַנִּי תְהִי נָא אֲזִנְךָ קְשֹׁבֶת אֶל-תְּפִלַת
 כא עַבְדְּךָ וְאֶל-תְּפִלַת עַבְדֶּיךָ הַחֹפְצִים לִירְאָה אֶת-שְׁמֶךָ
 כב וְהַעֲלִיחָה-נָא לְעַבְדְּךָ הַיּוֹם וּתְנֶהוּ לְרַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ
 כג הַזֶּה וְאֲנִי הָיִיתִי מוֹשְׁקָה לְמֶלֶךְ:

ענה על סעיף א – חובה.

א. קרא פסוקים א'-ד' ופסוק י"א.

(1) מה סיפר חנני לנחמיה על מצב ירושלים ועל מצב תושביה? (2 נקודות)

(2) ציין מפסוקים א'-ד' תגובה אחת של נחמיה על דברי חנני, והסבר את הבקשה של נחמיה על פי פסוק י"א.

(4 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ה'-י"א.

נחמיה משתמש בתפילתו בכינוי "עֲבָדָךָ" ובכינוי "עֲבָדֶיךָ".

(1) ציין את מי הוא מכנה "עֲבָדָךָ" (שתי דמויות) ואת מי הוא מכנה "עֲבָדֶיךָ". (2 נקודות)

(2) הסבר כיצד כל אחד מן הכינויים האלה תורם להשגת המטרה של תפילתו. (6 נקודות)

ג. בפרק זה אפשר לראות שני מאפיינים של נחמיה המנהיג:

— הוא קשוב לעם.

— הוא מחשיב את עצמו לחלק מן העם.

הבא מן הפרק ראייה לכל אחד מן המאפיינים, והסבר כיצד כל ראייה מלמדת על מאפייני המנהיגות של נחמיה.

7. קרא ירמיה, פרק ל"א, פסוקים כ"ו-ל"ט.

כו הנה ימים באים נא־ה' וזרעתי
 את־בית ישראל ואת־בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה:
 כז והיה כאשר שקדתי עליהם לנתוש ולנתוץ ולהרס ולהאבד
 ולהרע בן אשקד עליהם לבנות ולנטוע נא־ה': בימים
 ההם לא־יאמרו עוד אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינה:
 כח כי א־איש בעונו ימות כל־האדם האכל הבסר תקהינה
 ל שניו: הנה ימים באים נא־ה' וכרתי את־
 לא בית ישראל ואת־בית יהודה ברית חדשה: לא כברית אשר
 כרתי את־אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ
 מצרים אשר־המה הפרו את־בריתי ואנכי בעלתי בס נא־
 לב ה': כי זאת הברית אשר אכרת את־בית ישראל אחרי
 הימים ההם נא־ה' נתתי את־תורתִי בקרבם ועל־לבם
 לז אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו־לי לעם: ולא
 ילמדו עוד איש את־רעהו ואיש את־אחיו לאמר דעו את־
 ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד־גדולם נא־ה' כי
 לד אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר־עוד: כה ו
 אמר ה' נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור
 לה לילה רגע הים ויהמו גליו ה' עבאות שמו: א־ס־י־משו
 החקים האלה מלפני נא־ה' גם זרע ישראל ישבתו
 לו מהיות גוי לפני כל־הימים: כה ו אמר ה'
 א־ס־י־מדו שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי־ארץ למטה גם־
 א־נִי א־מֵאֵם בְּכֹל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַל־כֹּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ נֹא־ס־
 לו ה': הנה ימים נא־ה' ונבנתה העיר
 לב ה' ממגדל חננאל עד־שער הפנה: ויצא עוד קוה המדה
 לט נגדו על גבעת גרב ונסב געתה: וכל־העמק הפגרים ו
 והדשן וכל־השרמות עד־נחל קדוון עד־פנת שער
 הַסּוּסִים מִזִּדְחָה קִדְשׁ לַה' לֹא־יִנְתָּשׁ וְלֹא־יִהְרָס עוֹד
 לְעוֹלָם:

באים

קו

השרמות

ענה על סעיף א – **חובה**.

א. קרא פסוקים כ"ו-כ"ט ופסוקים ל"ז-ל"ט.

(1) הסבר את דברי הנחמה שנאמרים על ישראל ויהודה בפסוקים כ"ו-כ"ז ואת דברי הנחמה שנאמרים על

ירושלים בפסוקים ל"ז-ל"ט. (3 נקודות)

(2) על פי פסוקים כ"ח-כ"ט, מהו השינוי שיחול בתורת הגמול, ומדוע יש נחמה בשינוי זה? (3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. (1) קרא גם **שמות**, פרק י"ט, פסוקים ה'-ח'.

על פי פסוקים אלה, ניתנה לעם בחירה חופשית אם לקבל את הברית בינו ובין ה' או לדחות אותה.

בסס קביעה זו על ראייה אחת מן הפסוקים. הסבר את דבריך. (4 נקודות)

(2) קרא **ירמיה**, פרק ל"א, פסוקים ל'-ל"ג.

על פי פסוקים אלה, האם בברית החדשה שתיכרת בין ה' ובין העם תינתן לעם בחירה חופשית אם לקבל

את הברית או לדחות אותה? נמק את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (4 נקודות)

ג. קרא פסוקים ל"ד-ל"ו.

(1) על פי פסוקים אלה, השמיים והמים הם אמצעים לחיזוק הרעיון של נצחיות הברית בין ה' ובין העם.

הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

(2) קרא גם **ירמיה**, פרק ב', פסוקים י"א-י"ג.

על פי פסוקים אלה, השמיים והמים הם אמצעים להעצמת חטאי העם. הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאמַדַּת
 אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן: וְהַקְרִיתֶם
 לְכֶם עָרִים עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִינָה לְכֶם וְגַם שְׂמָה רֵצַח מִכֶּה-
 נֶפֶשׁ בְּשַׁגָּה: וְהָיוּ לְכֶם הָעָרִים לְמִקְלַט מִגָּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֵצַח
 עַד-עֲמֹדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-
 עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִינָה לְכֶם: אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר
 לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִינָה:
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תְּהִינָה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה
 לְמִקְלַט לְנוֹס שְׂמָה כֹּל-מִכֶּה-נֶפֶשׁ בְּשַׁגָּה: וְאִם-בְּכָלִי בְּרִזְלוֹ
 הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח: וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-
 יָמוּת בָּהּ הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח: אִוּ בְּכָלִי
 עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח:
 גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הָרֵצַח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יָמִתְנוּ: וְאִם-
 בְּשֵׁנָאֵה יִהְדַּפְּנוּ אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּעֵדִיָּה וַיָּמָת: אוֹ בְּאֵיבָה
 הִכְהוּ בִידּוֹ וַיָּמָת מוֹת-יוֹמָת הַמִּכָּה רֵצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית
 אֶת-הָרֵצַח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ: וְאִם-בְּפֶתַע בְּלֹא-אֵיבָה הִדְפוּ אוֹ-
 הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כֹּל-כְּלֵי בְּלֹא צְדִיקָה: אוֹ בְּכָל-אֶבֶן אֲשֶׁר-יָמוּת
 בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקִשׁ
 רֵעֵתוֹ: וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גָּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים
 הָאֵלֶּה: וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת-הָרֵצַח מִיַּד גָּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ
 הָעֵדָה אֶל-עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׂמָה וַיָּשָׁב בָּהּ עַד-מוֹת
 הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר-מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: וְאִם-יָצָא יָצָא
 הָרֵצַח אֶת-גְּבוּל עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׂמָה: וּמִצָּא אֹתוֹ
 גָּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מְקַלְטוֹ וְרֵצַח גָּאֵל הַדָּם אֶת-הָרֵצַח
 אִין לוֹ דָּם: כִּי בְעִיר מְקַלְטוֹ יָשָׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי-
 מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֵצַח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

כט והיו אלה
 ל לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם: כל-מדה-
 נפש לפי עדים ירצח את-הרצח ועד אחד לא-יענה בנפש
 לא למות: ולא-תקחו כפר לנפש רצח אשר-הוא רשע למות
 לב ביימות יומת: ולא-תקחו כפר לנוס אל-עיר מקלטו לשוב
 לג לשבת בארץ עד-מות הכהן: ולא-תחניפו את-הארץ אשר
 אתם בה כי הדם הוא יחנף את-הארץ ולא-יכפר
 לד לדם אשר שפך-בה בדם שפכו: ולא תטמא את-
 הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני
 ה שכן בתוך בני ישראל:

ענה על סעיף א – חובה.

א. (1) קרא פסוקים ט'-כ"ה.

ציין שני קריטריונים שבאמצעותם מבחינים בין רוצח במזיד לרוצח בשגגה, והסבר אותם. (3 נקודות)

(2) הסבר את שתי האזהרות שמזהיר המחוקק בפסוקים ל'-ל"ב. (3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ט"ו-כ"ח.

יש הטוענים כי החוק אינו מבטל את מנהג גאולת הדם, אך ממתן אותו. הסבר טענה זו בנוגע לרוצח בשגגה.

בסס את דבריך על הכתוב.

ג. בפסוק ל"ג מוצג העיקרון שלפיו נקבע עונשו של הרוצח: "ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו".

(1) הסבר כיצד עיקרון זה עולה בקנה אחד עם החוק העוסק ברוצח במזיד. (4 נקודות)

(2) הסבר כיצד עיקרון זה מנוגד לחוק העוסק ברוצח בשגגה. נמק את תשובתך. (4 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קרא תהלים, פרק ח'.

לְמַנְצֵחַ עַל־הַגִּיתִית מִזְמוֹר לְדָוִד: הֵאֱדַנְנוּ מִה־אֲדִיר שִׁמְךָ
 בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תָּנָה הַזֹּדֶךְ עַל־הַשָּׁמַיִם: מִפִּי עוֹלָלִים ו
 וַיִּנְקִים יִסְדֹתָ עֵז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: כִּי־
 אֶרְאֶה שִׁמְךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֶיךָ יָרַח וְכּוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה:
 מִה־אֲנוּשׁ כִּי־תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ: וְתַחֲסְרֵהוּ מֵעַט
 מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהַדָּר תַּעֲטֶרְהוּ: תִּמְשִׁלֵּהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כָּל־
 שְׂתָה תַחַת־רַגְלָיו: צִנְהָ וְאֵלֶפִים כָּלֶם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדֵי:
 צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם עֵבֶר אֲרַחֹת יָמַיִם: הֵאֱדַנְנוּ מִה־
 אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ:

ענה על סעיף א – חובה.

א. בפסוקים ד'-ו' באות לידי ביטוי שתי תפיסות הנוגעות למעמד האדם בעולם.

(1) מה הן שתי תפיסות אלה? (2 נקודות)

(2) הסבר כיצד כל אחת מן התפיסות שצינת בתת-סעיף (1) באה לידי ביטוי בפסוקים אלה. (4 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ז'-ח' וגם תהלים, פרק ק"ד, פסוקים י"ד-כ"ג.

מהו ההבדל בין מזמור ח' למזמור ק"ד בנוגע למעמד האדם בעולם? בסס את דבריך על הכתובים.

ג. קרא את הפירוש של רד"ק לתהלים, פרק ח', פסוק ג'.

מפי עוללים ויונקים – אמר מתחילת צאת העולל לאוויר העולם ובמניקתו ניכרים נפלאות הבורא וחסדו על
 האדם [כי התינוק יודע לינוק מרגע לידתו] [...] לפיכך אמר מפי עוללים ויונקים יסדת עז, שיכול להכיר האדם כי
 הכול בכוונת מכוון. לא בטבע ובמקרה [...] לבטל דברי המכחישים ולהשבית אויב ומתנקם.

על פי הפירוש של רד"ק, הסבר כיצד העוללים והיונקים מערערים על עמדת אויבי ה'.

הרהורים על החיים

10. קרא איוב, פרק ל"ח, פסוקים ד'-כ"א.

ד אִיפֹה הִיִּית בְּיַסְדֵי־
ה אֲרֶץ הַגֹּד אֲסִידְעַת בִּינָה: מִי־שֶׁם מִמְדִּיָּה כִּי תִדַּע אֹ מִי־
ו נֹטָה עָלֶיהָ קוֹ: עַל־מָה אֲדַנְיָה הִטְבְּעוּ אֹ מִי־יָדָה אֲבֹן
ז פְּנִתָה: בְּרֹן־יַחַד כּוֹכְבֵי בְקֹר וַיִּדְעוּ כָּל־בְּנֵי אֱלֹהִים: וַיִּסַּךְ
ט בְּדַלְתֵים יָם בְּגִיחוֹ מֵרַחַס יֵצֵא: בְּשׁוּמֵי עֲנָן לִבְשׁוֹ וְעַרְפֹּל
י חֲתַלְתָּנוּ: וְאֲשַׁבֵּר עָלָיו חֲקֵי וְאֲשִׁים בְּרִיחַ וְדַלְתֵים: וְאֹמַר
יב עַד־פֹּה תִבּוֹא וְלֹא תִסְיֹף וּפְאִי־שִׁית בְּגֹאוֹן גְּלוֹיֶךָ: הַמִּימִיךָ
יג צִוִּית בְּקֹר יִדְעַתָּה שַׁחַר מְקֹמוֹ: לֵאחֹז בְּכַנְפֹת הָאָרֶץ
יד וַיִּנְעֲרוּ רְשָׁעִים מִמְּנָה: תִתְהַפֵּךְ כַּחֲמֹר חֹזֵתִם וַיִּתְיַצְּבוּ כִּמוֹ
טו לְבוֹשׁ: וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹדֶם וַזְדֹּעַ דָּמָה תִשְׁבֵּר: הַבֵּאת
יז עַד־נִבְכִי־יָם וּבַחֲקֹר תִהְיֶה הַתְהַלְכַת: הַנְּגִלוּ לְךָ שְׁעָרֵי־
יח מוֹת וּשְׁעָרֵי צַלְמוֹת תִּרְאֶה: הַתְבַּנְּנַת עַד־רַחֲבֵי־אֲרֶץ הַגֹּד
יט אֲסִידְעַת כָּלָה: אִי־זָה הַדֶּרֶךְ יִשְׁכַּן־אֹדֶר וְחִשְׁךְ אִי־זָה
כא מְקֹמוֹ: כִּי תִקְחֵנוּ אֶל־גְּבוּלוֹ וְכִי תִבְיֹן נְתִיבוֹת בֵּיתוֹ: יִדְעַת
כב כִּי־אֲז תוֹלַד וּמִסְפָּר יִמִּיךָ רַבִּים:

הַשְׁחַר

ענה על סעיף א – חובה.

א. בקטע זה אלוהים שואל את איוב שאלות רטוריות רבות.

(1) בחר בשתי שאלות רטוריות מפסוקים ד'-ל"א, והסבר אותן. (3 נקודות)

(2) מדוע שאל ה' שאלות רטוריות אלה? (3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ט"ז-י"ז וגם איוב, פרק ג', פסוקים י"א-כ'.

יש הטוענים כי אפשר לראות בפרק ל"ח, פסוקים ט"ז-י"ז את תשובת אלוהים על דברי איוב בפרק ג', פסוקים י"א-כ'.

הסבר טענה זו ובסס אותה על הכתוב.

ג. קרא פסוקים י"ח-כ"א.

יש הטוענים שאלוהים אינו נותן לאיוב מענה ואף מלגלג עליו.

בסס טענה זו על פסוק כ"א, והסבר את דבריך.

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על סעיף א חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות).

11. קרא במדבר, פרק כ', פסוקים י"ד-כ"א; במדבר, פרק כ"א, פסוקים ד'-ה'.

במדבר, פרק כ', פסוקים י"ד-כ"א

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקִּדְשׁ
 אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אֲתָה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־
 הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ: וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצִּיּוֹן וַיָּשֶׁבּוּ בְּמִצְרַיִם
 יָמִים רַבִּים וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בִתְּנוּ: וַנִּצְעַק אֱלֹהֵי־
 וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקִדְשׁ
 עֵיד קִצֵּה גְבוּלְךָ: נִעְבְּרָה נָא בְּאֶרֶץ לֹא נִעְבַד בְּשָׂדֵה וּבְכַרְס
 וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֶרֶץ דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נָטָה יָמִינוּ וּשְׂמֹאֵל
 עַד אֲשֶׁר־נִעְבַד גְּבוּלְךָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ אֲדֹם לֹא תִעַבְדּוּ בִּי כִּי־
 בַּחֲרֵב אֵיצֵא לְקִרְאֲתְךָ: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵינוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלַח נִעְלָה
 וְאִם־מִימֶיךָ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנֵי וּנְתַתִּי מִכְרָם רַק אֵיךְ־דָּבַר בְּרַגְלֵי
 אֶעְבְּדָה: וַיֹּאמֶר לֹא תִעַבְדּוּ וַיִּצְאֵ אֲדֹם לְקִרְאֲתוֹ בְּעַם כְּבֹד
 וּבִיד חֲזָקָה: וַיִּמְאֵן אֲדֹם נִתַּן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבַד בְּגִבְלוֹ וַיִּט
 יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיוֹ:

במדבר, פרק כ"א, פסוקים ד'-ה'

וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָרִי דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסָבֵב אֶת־אֶרֶץ אֲדֹם וַתִּקְצַר
 נַפְשֵׁהֶם בְּדֶרֶךְ: וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה לֵּמָּה הֶעֱלִיתָנוּ
 מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר כִּי אֵיךְ לֶחֶם וְאֵיךְ מַיִם וַנִּפְשְׁנוּ קִצֵּה
 בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל:

ענה על סעיף א – חובה.

א. (1) על פי הקטע **במדבר**, פרק כ', מה ביקשו המלאכים (השליחים) של משה ממלך אדום? האם נענה מלך אדום לבקשתם? (3 נקודות)

(2) על פי **במדבר**, פרק כ"א, פסוקים ד'-ה', מה עשו בני ישראל בעקבות תשובתו של מלך אדום, ומה הייתה תגובת העם על כך? (4 נקודות)

ענה על **אחד** מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פרק כ', פסוקים י"ד-כ"א.

לעיתים במהלך משא ומתן בין שני צדדים אחד מהם מציג את עצמו **סובל**, **מנומס** ו**מסתפק** במועט.

בחר ב**שניים** מן המאפיינים האלה, והסבר כיצד כל אחד מהם בא לידי ביטוי בבקשה של מלאכי משה ממלך אדום. בסס את דבריך על הכתוב.

ג. (1) קרא פרק כ', פסוק י"ז ופסוק י"ט.

הסבר מהו ההבדל בין שתי הבקשות של מלאכי משה ממלך אדום בנוגע לשתיית המים. (2 נקודות)

(2) בעקבות ההבדל בין הבקשות, הסבר כיצד אפשר להצדיק את תשובת מלך אדום. (3 נקודות)

ד. קרא פרק כ', פסוקים י"ח-כ"א.

(1) הבא מן הפסוקים ראייה כי כוחם הגדול של בני אדום הרתיע את ישראל. הסבר את דבריך. (2 נקודות)

(2) קרא גם **דברים**, פרק ב', פסוקים א'-ו'.

בקטע זה **מדברים** מובאת סיבה נוספת שבגללה לא עברו בני ישראל באדום (שעיר).

מהי סיבה זו? (3 נקודות)

בהצלחה!